

AZ EMMAUSZI ÚTON

P. Barsi Balázs ofm konferencia beszéde

Krisztusban Kedves Testvéreim!

A húsvéti szentbeszédek sorozatából nem szeretném elhagyni az emmauszi tanítványokat. Azt írja róluk Szent Lukács, hogy "szemük el volt takarva, hogy föl ne ismerjék Őt". Ugyanígy Mária Magdolna szeme is el volt takarva, hiszen kertésznek nézte Krisztust. Mi ez a hályog a szemem? Mi ez a fátyol az arcom, hogy az előttünk álló Jézust nem vesszük észre? A rómaiakhoz írt levelében Szent Pál (Szent Lukácsnak a mestere) megállapítja, hogy a zsidóság szemét fátyol takarja, hogy Izrael egy részét vaktság veri. Miért? Mi okozta ezt a vaktságot? A próféták ígéreiteit egy csodálatos jövőről, amellyel Isten a történelmet és az egész teremést az Ő dicsőségébe bevonja, szépen beleszöttek politikai álmaikba. Ez okozta a vaktságot.

Isten olyan jövőt készített, melyet "szem nem látott, fül nem hallott és az emberi szívbe még föl nem hatolt". A korabeli zsidóság pedig nemzeti gazdasági politikai reményeinek alulról induló szálait a végső dicsőség szálaival szötte egybe. Ez mindig sikert hoz, ez a politikából és vallásból készült szötte, amikor a mi emberi vágyainkat, rövidtávú elképzeléseinket az eljövendő dicsőséggel örökkévalósítani akarjuk. De ezt a fajta vallást mindig a kudarc és az összeomlás fogja kísérni.

Izrael Isten nagy ígéreiteit Jeremiás korában is összefonta politikai elképzeléseivel. Jeremiás megjövendölte, hogy a templomot lerombolják. Majdnem hogy ateistának kiáltották ki. Meg akarták ölni. Aztán, amikor minden bekövetkezett, akkor egyedül Jeremiás szavai mentették meg őket a hitbéli összeomlástól. Azok a prófétai szavak, amelyek figyelmeztették őket: mit sem használ nektek, hogy itt van az Úr temploma, ha meg nem tértek. Igen, minden apostol (Szent Jánost kivéve) ezért veszítette el reményét. Júdás tragikusan, Péter, Tamás és a többiek drámai módon. Csak János nem, ezt onnét tudjuk, hogy neki nem kellett látnia a földtámadt Urat ahhoz, hogy higgyen. A lepleket látta és hitt.

Mert az Úr halálának órájától fogva a szeretett tanítvány házába fogadta az Úr Anyját. Ez Szűz Mária lelkiisége. Jahve szegényeinek a lelkiisége, amely soha nem látott módon megvalósult a názáreti asszonyban, Máriában. Miben áll ez? Hogy az Isten a maga módján fogja kimondani az utolsó szót. Hogy Isten végső döntéseit a történelemből nem lehet kiszámítani. Mária tudott várni, úgy mint az anyagi üdvözet éjszakáján. Mintegy Mária tartja a kezét, hogy leszállhasson az Isten. Most is, Nagypéntek és Húsvét között, csak Mária és János őrzik ezt a nyitottságot, nincs lezárva a Názáreti története. Nekünk nem adatott meg, hogy tudjuk a módokat és az időpontokat, de Istené az utolsó szó. Talán ez a vallás teljessége. Ezt elvégezni a mi életünkben is óriási munka: Amit az apostolok Húsvét előtt szöttek, az mitológia. Van zsidó mitológia és van keresztény mitológia is. Amikor az ősi, megnevezhetetlen, végtelenre táguló vágyainkat a konkrét valóság adta lehetőségekből kiindulva fölvetjük az égre, akkor mitológiát szövnék! Igen, ezzel a fajta szentírásmagyarázattal aztán a vallási szubjektívizmusnak is alapot adott a korabeli zsidóság. Hiszen ahogyan a nemzeti vágyakat össze lehet szöni Isten ígéréteivel, úgy mindenki a saját kis vágyait is tetszőlegesen beleszőtheti. Tehát mindenki saját magának készít egy különbejáratú Mennysországot. Nem így vagyunk mi is?

Márpedig nem lesz magán-mennysországot és az utolsó napon tűzben ég el, mint papírdisznak a külön-mennysországot. Amit mi magunknak szövnék, az lesz a tisztítóüvünk. Vagy a földön, vagy odaát. Nincs magán-mennysországot!

Az a jövő, ami felé mi haladunk, nem konstruálható meg. Csöndben dolgozni kell és tenni, amit jönnek látunk, de valami olyanra várni, amit Isten készít nekünk. Mária Magdolna is mítoszt szötte a Mester köré. Át akarta karolni lábait és az Örökkönélőt visszavinni a halál előtt állók közé. Vissza! Tehát Isten dicsőségét akarta befogni apró kis reményeibe! Mintha ezt mondaná: - Ejnye, de megijesztettél bennünket, Jézus! De nehéz volt ez a három nap! De majd megint minden úgy lesz, ahogy régen volt. Márta majd főz Neked, én meg a lábadnál ülök és hallgatlak Téged, és már lehet érezni a tavasz illatát és Lázár is ott lesz, és ez így marad örökre.

Nem! - Engedj! Ne érts! Ez mítosz, akármennyire is a szeretet szálaiból van szövve. Ezt Isten szétveri, föléleti és a vallásos ember ilyenkor majdnem kétségbe esik. Jézus Magdolnát az apostolokhoz küldi: Menj, vidd hírt!! Hozzájuk érkezve már nem azt mondja, hogy "láttam a Mestert", hanem: "láttam az Urat", vagyis az Istent, akit nem lehet befogni a mi kis paradicsomkertünk földszítési munkálataiba. Igaz, Isten kelti bennünk a reményt, a hatalmas nagy vágyakat, de egyszer megmondta, hogy a módok és az időpontok nem a mi dolgunk.

Testvérem! Ezredvég felé megyünk, a módok és az időpontok nem ránk tartoznak! Aki tudja a végidőnek a módját és az időpontokat; az keresztény mitológiát alkot. Írhat róla sikerkönyveket, de ezek nem az Evangélium! A mi feladatunk egy megnyílt ég alatt dobogó, vágyakozó szívvel tenni azt a kicsit, amit ránk bízott az Isten. Ezeknek a feladatoknak a megoldása nem abban van, hogy mi Menyországot alkossunk itt a földön. Nemesak Izrael ezen két fiának a szemét takarja el valami, hogy ne lássa meg a világ üdvözítőjét, hanem sokszor a miénket is. Aztán Jézus hozzánk társul és tulajdonképpen egy fájdalmas dolgot visz végbe bennünk. Szétveri a mi vallási ideológiánkat. Amikor a vallásos életünkben nagy szenvedés ér bennünket, pontosan a hitünket, ne ijedjünk meg! Biztos, hogy az Isten vett most kézbe minket! Eddig mi építettük vallási világunkat, de amikor minden elhomályosul, amikor a dolgok nem úgy mennek, ahogy mi azt megszerkesztettük békés és csendes elmélkedéseinkben, amikor jó akaratú élve egyszerűsággal minden beszótdetedik és minden összeomlik, akkor majd emlékezzetek erre a beszódomre. Ezt Jézus nevében mondom nektek: - nyugodtak legyetek, mert akkor egészen biztos, hogy Isten vett kézbe benneteket! Semmit sem kell tennetek, csak egyszerűen ki kell tartani Isten mellett. Végig kell nézni, hogy fölég körülötted egy világ, egy család, egy rend, egy plébánia, egy élet műve. Lángokban áll minden. Az, amire azt mondatd, hogy Jézus ügye, meg a te saját ügyed. Persze nem is volt világos, ki volt a főszereplő! Túlságosan nagy hangsúlyt kapott ez ÉN! Mégis jó dolog volt az, de most minden ég. Egy világnak az eresztékei mennek szét. Ne nyugtalankodjál! A végső értelmezést Istenre kell bízni. Nem az eseményekkel kell lemérni Isten ígéréit, hanem Isten végső ígérétenk fényében kell szemlélni az eseményeket. Nem megmagyarázni, hanem szemlélni! Nem szeretem a közvetlenkedést Isten ígéje és a mindennapi élet között! Jó talán a kezdőknek, egy darabig funkcionál. Kiválasztanak egy napi igét és azon a napon történik valami, ami igazolja az igét és az ige igazolja a napot. Egyszer ezt Isten szétveri! Az Ő ígéje nem mindennapi program, amely mindent megmagyaráz. Nem az életednek részletekbe menő értelmezése. Bár itt-ott felszillanthatja a részletek értelmét is, ha Ő akarja. Ő a világság mely titokzatosan megvilágoslt mindent. Nem pedig megmagyaráz. Mindennapi életünkhez úgy kell viszonyulni, mintha nem is élnék azt. Egyfajta eltávolodás szükséges! Most sojtjuk meg, testvéreim, milyen nagy munka a hit. Ezt a munkát nem elvégezni annyi, mint sodródni a hitetlenség vagy az ájtatoskodás felé, amely nem az üdvösség útja. Szent Pál a Korintusiakhoz írt első levelében ezt állítja: "Azt mondom tehát, testvérek, az idő rövid." Amikor Szent Pál az idő rövidségére utal, ne csak az órákra gondoljunk. Lehet, hogy azt is értette alatta, de nem ez a végső mondanivalója, hanem az, hogy az örökkévalóság előtt állunk, és hogy a világ mulandó! Ezért: "Akinek felesége van, éljen úgy mintha nem volna, aki sir, mintha nem sírna, aki örvend, mintha nem örvendene, aki vásárol, mintha meg se tartaná, s aki érintkezik ezzel a világgal, mintha nem érintkezne vele (és itt hangsúlyozza, hogy rövid az idő), MERT ELMŰLIK A JELEN VILÁG."

Úgy érzem, hogy erre kellene fölépíteni egy új evangéliumi aszketikát. Az eseményeket, a teendőket, a világban való elkötelezettséget a keresztény nem veti meg, de a végső értelmezést Istentől várja, azon a "nagy Napon". A keresztény tud serényen dolgozni. Nézzétek végig a történelmet, hogyan vett részt a keresztény hívő a világban! De A SZÍVE NEM LEHET A VILÁGBAN! Az utolsó percig teljesen jelen kell lenni, de mégis távol! Ezt nem lehet tanítani. A leglényegesebb dolgokat nem lehet megtanítani. Egyszer majd ráébredsz! Borromei Szent Károly udvari papjaival biliárdozott. Egyiknek az az ötlete támadt: Mi lenne, ha most egy óra múlva meg kellene halnunk? És mindegyik hozta a maga vallásos ötletét: egyik meggyónna, másik imádkozni kezdene, de az érsek nem szólt semmit. Amikor megkérdezik, azt mondja: én tovább biliárdoznék. Tehát tenni kell, amit tesztek, de a szívem ne legyen benne, maradjak szabad tőle. Bármikor elszóllthatnak. Abban a pillanatban leteszek mindent. Ez a disponibilitás! Ez a helyezhetőség!

Egy szerzetesnek, egy papnak az életében sok mindent leleplez egy helyezés. Egyszerűen fogják és áthelyezik valahová és hogyha a lelke fölháborodik és elveszti a nyugalmát, lelkileg nem szabad és nem szegény. Szent Ferenc Atyánk szerint, ha valaki egy hivatalhoz ragaszkodik és ha megfosztják tőle, és elveszti a nyugalmát, akkor NEM SZEGÉNY! Ez a helyzet mindent leleplez, mert végül is semmi sem számít, csak az üdvösség. Szent Pál az előbb idézett részletben felsorolja az emberi élet minden területét: a családi élet

(szexualitást), a sikert és sikertelenséget, a gazdasági és politikai életet. Ha a saját vágyaimból szövök egy világot, akkor materialista vagyok. Ha a végső dicsőséget részleteiben elgondolom és abból szövök egy jelen és jövő világot, akkor Joachima Fiore apáthoz sorakozom fel, idealista leszek. Ez a vonal Hitlerhez futott be, a másik Sztálinhoz. Mind a kettőben ott volt az alapvető tévedés. Igaz, a földön tenni kell feladatunkat, de ugyanakkor a nyitott ég alatt várni Isten közbelépését. Ezt az isteni közbelépést én azonban ne színezzem ki. Ne keverjem bele a mindennapi életbe! Ne szerkessem meg az örökkévaló boldogságot! Ugyanakkor a földi vágyaimat se vetítem föl az égre!

Az Úr Jézus, amíg az írásokat fejtegette, valószínűleg lassan szétrepesztgette azt a földi szőttest, amelyet az a két tanítvány szőtt egybe a próféták ígéreteiből és politikai vágyakból. S az Isten ígéreteire lassan kinyílik a szívük. Látták, hogy másképp is cselekedhet az Isten. Ezek az Emmausba igyekvő tanítványok nem úgy cselekedtek, ahogy Szent Pál ajánlja nekünk. Politikai és egyéni reménykedésüket belekeverték az isteni ígéretek világába, és amikor Nagypénteken ez az egyéni és kollektív reménységéből szőtt messianisztikus világ összeomlott, összeomlott a Jézusba vetett hitük is: "mi azt reméltük, hogy Ő fogja megváltani Izraelt". Csak az a probléma, hogy mit gondoltak megváltáson és mit értettek Izraelt? Szent Pál leveleiben pontosan ezt fejtegeti, hogy a megváltás mélyebb és egyetemesebb és lelkibb. Az ember egzisztenciális gyökereit is megváltja az Isten. A megváltás az ember szívét éri el! Izrael pedig nem körülhatárolható.

"Te vagy az egyetlen idegen?" Zseniális meghatározás! A föltámadott Úr nagyon idegennek tűnik nekünk. Egészen másképp nézi a keresztet, az űres Kálváriadombot, a sírt, és a mi történelmünket, és annak hátrahagyott, szétfórt tojáshejait. "Te vagy az egyetlen idegen!"

Igen, amikor a Föltámadott szétszedi a mitológiai szőttest, akkor igazából megérinti az Ige az ember szívét. "Nemde lángolt a mi szívünk?" Érdekes módon, mikor az Isten ígéreteit összeszójuk politikai vágyainkkal, akkor az Isten számára megérinthetetlenekké válunk. Figyeljétek csak meg azt az embert, aki egyéni vágyait teljesen összeszotte Isten ígéreteivel. Ő jól áll Isten előtt. Megérinthetetlen! Sose fog lángolni a szíve. A feltámadt Krisztus összetöri ezeket a reményeket. Biztosan utalt arra, hogy Ő nem fogja a rómaiakat kisöpörni a zsidó földről. Erről ne is álmodjanak. - Letaglózott ország maradtok. Nem ezért jött el! De ez volt-e a Messiás küldetése? Tényleg így kellett értelmezni a prófétákat? Elkentétek Isten ígéreteit a ti apró kis reménykedéseiteken. Amikor Isten szétveri szűkös vallási világunkat, amiben már minden a helyén van (minden barokk csillár és az utolsó virágszál is), akkor hirtelen megérinti a szívünket és akkor lángolni kezd a szívünk.

Mert a szívnek ez a lángolása azt jelenti, hogy egzisztenciálisan megérintette őket Jézus. Nem úgy, mint két zsidót, aki várja a zsidó uralom eljöveteleit és a rómaiak megalázását, hanem mint két embert, két teremtményt. Ezért mostmár nem számít, hogy valaki zsidó vagy görög, rabzolga vagy szabad, férfi vagy nő. Isten nem ott érint meg, ott, ahol magyar vagyok vagy szláv. Ez csak külső burok. Nem ott érint meg, ahol férfi vagyok vagy nő. Ez sem a legmélyebb útka az embernek, hanem ott érint meg, ahol teremtmény vagyok, ahol az Isten kezéből most kikerülő szegény, kicsi, árva teremtmény vagyok, aki nélkül elvesznék.

"Fölsímerték őt a kenyértörésben, de eltűnt a szemük elől." Látni Jézust, de nem ismerni: ez a kor írsaknak a lehetősége volt. Mit használt nekik? Szomszédjai látták Jézust, de nem ismerték. Hiába látták, ez őket nem üdvözítette. Látni Jézust, de nem ismerni, semmit sem használ nekünk. De ismerni Őt és nem látni, ez az üdvösség útja. Ismerni is, meg látni is, ez pedig a boldog örökkévalóság. Igaz, egyes megjelenésekkor együtt volt a látás meg az ismeret. Amikor már beszél Péter apostollal a tó partján, akkor Péter már felismerte, hiszen János mondja, hogy: "Az Úr az." Tehát Péter látja is és ismeri is Őt, ezért a köztük folyó beszélgetés már az örökkévalóságra tartozik. Mennyország! Ez nem evilágra való esemény, hanem Izelítő az örökkévalóságból, mint a színváltozás. Tamás esete is hasonló: miközben látja, felismeri és meg is vallja: "Én Uram, én Istenem". De a nagy emmausziaknál ez a kettő nincs együtt. Amíg látták, nem ismerték. Odanéznék talán a kezére, amint megtöri a kenyeret és felismerik (hiszen az Utolsó Vacsorán ezt a jelet adta), de már nem látják. Van ebben valami általános drámai emberi esemény is. Amikor közöttünk élnek a szentek, haláluk pillanatáig nem ismerjük fel őket. Ha egy Jézusra azt lehetett mondani, hogy borissza, falánk, a vámosok és a bűnösök barátja, és jöttek a politikai vádak... Minden szenttel ugyanezt meg lehet tenni, és meg is tesszük. Istenem, mikor fogja a te világod befogadni szentjeidet?! De abban a pillanatban, ahogy egy közösségben, egy szerzetben, egy családban vagy egy plébániai közösségben az a szent örökre lehunyja a szemét (és többé nem lehet vele beszélni), mindenki rögtön fölsimeri, hogy szent volt. Haláláig azonban gyötörték, kínozták, megvetették.

Ez a helyzet egy kicsit az emmauszi helyzet is. Amikor eltűnt a szemük elől, akkor felismerték Őt. Ez a mi utunk, mert mi nem látjuk Őt, de ismerjük. Ami itt megszületik, az emmauszi vendégfogadóban, az csodálatos: az maga az Egyház hite és szentségi élete.

Az Énekek éneke jut eszembe: "Kedvesem benyújtotta a kezét az ajtónyíláson, erre megremegett a bensőm." - Isten emberré lett és kicsi kezét benyújtotta a teremléts rácsain a betlehemi éjszakában. Most pedig azt a nagy férfi tenyerét, amelyet átzurkáltak értünk, nyújtotta be az ajtónyíláson és erre megremegett a bensőm.

Nemde, azt mondja szent János, hogy: "Kezünkkel tapintottuk az élet igéit". "Fölismerték Őt a kenyértörésben", és most azonnal keresik az apostoli közösséget. Érdekes ez a változás. Elkezdene futni vissza Jeruzsálembe és ott együtt találják a tizenegy apostolt és elmondják, hogy ők is találkoztak az Úrral. Azok szóhoz sem engedik őket jutni, hanem ezt mondják: Hallgassatok, nagyobb dolog történt, "megjelent Simonnak"! Ő a hitelesített tanú. Most mondjátok el, hogy veletek mi történt!

Itt az Egyház valósága. Az Ábrahámtól induló történet végkifejlete. Ha az Egyházban nincs folyamatosság, ha a tizenkettő jelenléte nincsen, akkor Egyház sincs. Lehet szó egy magánjelenésről, amely egy kis csoportot összehoz, de az nem Egyház. A hit teljessége csak az Egyházban valósul meg. Vagyis az apostolokkal való közösségben.

Szent Ferenc megtérése egy sajátos emmauszi út. Francesco tele van evilági ambíciókkal. Ő is a keresztes háborúk gyermeke. A pápa seregébe jelentkezik Brienni Walter oldalán, aki a császár ellen küzd, mert Isten ügye, a pápa ügye egy, a politika ügye, az örökkévalóság ügye azonos. Milyen világos, milyen gyönyörű világ! Láz veri le a lábáról és hallja azt a kijózanító kérdést: "Ferenc, ki tud neked többet tenni, az Úr vagy a szolgáló?" - "Az Úr." - "Akkor miért hagyod el az Urat a szolgáló kedvéért?" Visszafordul. Nem tud tovább menni. Ez számára az emmauszi útnak az első szakasza: a kiábrándulás és a szív lángolásának kezdete. Amikor a politikai és evilági remények széttörnek, amikor egyáltalán nem világos, hogy mit akar az Isten és mit akarok én, s hogy az én legjobb vágyaim tényleg az Isten akarata is egyben.

A következő állomás az, amikor fölismeri Jézust a kenyérből. Ferencig egy ezredévet tesz meg a kereszténység. Megőrizte az Oltáriszentséget, de Ferenc fedezte fel újra. A keresztes háborúk idejében a szemétből szedi elő ezt a törékeny jelenléte és tudja, hogy az Egyház ebben hordozza erejét. Nem a hitvitákban, nem az eretnekek üldözésében, nem az evilági hatalmában, hanem a kenyér színében. S akkor olyan nagy hitet adott neki az Úr templomai iránt, hogy azokban egyszerűen így imádkozott:

"Imádunk Téged legszentebb Urunk Jézus Krisztus, itt és a világban levő minden templomodban."

És ekkor testvéreivel Rómába fut, az új Jeruzsálembe. Nagyon meglepődött volna, ha valaki azt mondta volna neki: Mit keresel te Rómában? Gazdag a pápa. Nem mondhatja már azt, amit az apostolok, hogy: "Aranyunk és ezüstünk nincsen." Nézd, hivatala van! Péternek, a halásznak nem volt hivatala. Nézdcsak néha fegyverhez is nyúl az igazság kedvéért. Péter fegyvertelen volt. Ferenc mindezt egyszerűen nem értette volna, mert ezek a kérdések elmennek az Evangélium lényege mellett. Ő Simont keresi. Mert az az Egyház, ahol nincs Simon Péter, az nem Egyház! Abban kár hinni! Az legfeljebb egy jószándékú istenkereső csoport, mely üdvözülhet a jószándéka miatt. De hite sebzett hit, nem egész hit! Ferenc eléri, hogy jóváhagyják evangéliumi közösségét. Nem a pápától kérdezte, hogyan kövesse Krisztust, hanem a Nagy Idegen, Krisztus társult melléje és Ő tanította a követésre, de Simonhoz szaladt az emmausziak hitőszónéval.

Utolsó szavai, melyeket leírt stigmatizált kézzel: "Senki sem mutatta meg nekem mitévő legyek." - Tudjátok mekkora fájdalom van ebben! Egyetlen pap, egyetlen püspök sem! Senki! A Magasságbeli nyilatkoztatta ki, hogy az Evangélium szerint éljen. Ugyanezt az utat teszi meg, mint az emmauszi tanítványok. Nem tudja elképzelni az evangéliumi életet Péter nélkül, a tizenkettő nélkül! Ez ellentmondás lenne.

Kedves testvéreim, az emmauszi út a mi utunk. Mindegyikünk tart valahol. Lehet, hogy éppen abban a stádiumban, hogy szomorúan bandukoltok és egy összedőlt világ romjai égnék még bennetek. Higgyétek, hogy ott van már mellettetek az Idegen és ne féljeteek és ne sirassátok a régi Jeruzsálem romjait, mert majd Ő újjáépíti benneteket az Ő Jeruzsálemét, amelyet nem lehet megszerkeszteni körzövel és vonalzóval, politikai és gazdasági álmokból, hanem amelyet Isten készített nekünk.

Amen.